

EUSKERAZKO IZENAK ERDI AROKO IDAZKERAN 867'KO LARRUKI BAT

(III)

Saia gaitezen, larruki onen azterketa gaur bukatzen. Ona emen oraindik ikertu ez ditugun toki-izenak:

ORBANIANOS	SAUCTO	AQUA FIERCO	NAVE DE COREGGO
BERCEIA	FRIDAS	BARCEIA	BARCENAS
LOPERUELA	GOINA	CORELLO	SABORITO
AVENTI	FELES	SEMPRUM	MARGALULI
BELLITI	FERRUZU	BEILA	GUISANDO
SAUTO	MOGESTO	FAINO	RIPA

Egia esan, zerrenda ortatik giza-izenak kenduta ere, gelditzen zaizkigun erri-izenak ez dute itxuraz beintzat euskal-usai aundieirik.

Alataguzti, ez dezagun burutik galdu erri oiek Bureba'n zeudela, larruki au bederatzigarren mendearen erdikoa dala, garai artan Bureba Araba'rena zala, Bureba'n —Araba osoan bezala— euskeraz itzegiten zala, bederatzigarren mendean gaztelera ez zala oraindik sortu, eta orregaitik larruki au lateraz idatzi zuala gure lumalari ez-ezagun arek, baiñan ez Bureba'n ez gaiñerako Euskalerrian erriko jende xeak ez zuala laterarik ikasi, euskeraz itzegiten zuala, eta, ondorioz, euskerazko izenak ematen zizkiela bere erri ta lurraldeei.

Ori orrela izanik, lumalari ez-ezagun ari galdetu bearco genioke, laterera aldatzean, euskerazko gure erri-izenekin zer arraio egin zuan.

* * *

ORBANIANOS.—Orren antzekoak, beste iru izen ere badakarz larruki onek: Orbano, Obarenes, eta Orbanganos, gure "Euskerazaintza" onen X eta IX zenbakietan azterturik utzi genituan izenak.

Obarenes'ek izen berezia dirudi. Beste iruek, nere ustez, **Orbano dute oiñarri, eta ortik sortuak dira:**

Orbanganos. Itz orrek, nere iritziz, "orba" aurrizkiari alkaturik, "gain" atzizkia darama, eta laterazko "os" atzizki ugaritasun adierazlea. Ortaz, gure lumalariak lateraz eman zigun Orbanganos ori..., Orbangaiñeta ote zan?

Zaillagoa da Orbaniano'ren jatorria; baiñan, lateraz bait dago larruki au, lumalariak gure "ko" atzizki toki-adierazlea emateko baleiki laterazko "anus", —ugeri-keran "anos"—, erabilli izatea. Ala izan ba'litz, Orbanianos ori, Orbanekoak, izango litzake. Baña "ano" euskal atzizki toki-adierazlea ere bai bait da. "Orbanianos" seguruaski "orban-toki" dugu.

"Orbano", izen oien enbor-itza, zer izan daitekean esanik utzi genuan: "Orba" eta "no" atzizki urgaritasun eta toki adierazlea? Orba zer daitekean esatea ez da ain erreza, baiña bai anei toki-izenetan agertzen zaigun oiñarri-itza dala. Batez ere "Orba" "Orbe" eta "Orbi", naiz era ez berdiñean agertu, izen bat berdiña ba'dira.

* * *

SAUCTO.—tzen au bera, SAUTO demaigu larruki onek beraxeago: "et alia vinea in illo Saucto in illa enzina iuxta limite de Severo", "ta beste masti bat Saucto artako arte artan Sebero'ren mugen ondoan". Ta, berealaxe: "alia vinea in Sauto iuxta limite de Goina", "beste masti bat Sauto'n Goina'ren muga-ondoan".

Sautu, Araba'n abizen zarra da. Emen ordea toki-izena dugu. Bere esan naia? Ez, dakit.

Mitxelena'rentzat Sautu, Sauto eta bere ondorengoak, —adibidez Sautaran—, eta Zaldu, Zaldua eta auen ondorengoak, esan-nai berdiñeko itzak dira, ta, —nola ez?, ori diona Mitxelena izanik, danak lateratik ornen datoz: "mendi", "mendarte" eta "larre" esan nai duan laterazko "saltus" itzetik. Esatea, edozer gauza esatea, arazo erreza izan oi da beti. Esandakoa egiztatzea izan oi da zailla. Nik beintzat ez dut uste Euskalerrian ain zabaldurik dagoan "Zal" "Sal" enbor-itza, (Salburua, Zalduendo, Saltarain, Salbarredi, Zalduaran, Salegi... lateratik datorkigunik).

Bi atzizki oiek, "Sal", "Zal", atzizki bat bera dira. Fonetika edo agozkera utsezkoa da beren arteko ezberdintasuna, eta Lopez Mendizabal'dar Ixaka'ren ustez, "S" ala "Z" protetiku edo edertzaille baten atzeko "al" ori "ol", "olo"ren aldakuntza ornen da. Ta "olo" ori "larre" ere izan ornen daiteke.

* * *

BERCEIA.--Ez da Madoz'en iztegian agertzen. Errioxa Garaiean bada Beceo bat Gontzalo, gaztelerazko lenen olerkaria jaio zan erria ain zuzen. Gontzalo euskalduna zala badakigu, bere gaztelerazko olerkietan euskal-itzak ere sartzen bait ditu. Gontzalo, XIII mendekoa zan. Gu, larruki ontan, IX mendean erdian gabiltz. Ura XIII mendean euskalduna ba'zan, zer izango zirala uste duzu 400 urte lenago, IX mendean larruki ontako erriei izen-eman zieten aiek?

Bertzeia'k eta Bertzeo'k, enborra bat bera dute: "ber": Bernedo, Berguenda, Bermeo, Berriz, Berrostegieta, Berrueta, Berrotaran, Berrobi, Berruete ... eta beste ainbat euskal-izenetan ain sarri agertzen zaiguna; Enbor-itx ugaria; batez ere, "bar", "ber", eta baita "bir" ere askotan, itz bat bera baldin ba'dira.

Goiko izen oietatik bat aipatu nai nuke gaur, beste guztien gaindik: Berruete; lumalari gazteler baten eraginez BERRUGUETE biurtua XV mendean. Arras eza-guna egin zaizu noski abizen ori, bi Berruguete ospetsu izan bait dira Espāñi'ko ertiaren edestian. Aita-semeak. Aita, Pedro Berruguete, (1450-1503), margolaria. Semea, Alonso, (1488-1561), irudigillea. Biak, eusko-jatorrikoak, beren egiazko

abizena, Berruete, edo Beruete bait zan, Pedro aitaren denboran Gaztelerriko idaztegi batean Berruguete itzulia. Imanol Lekuona'tarrak badu bere "Lan Guztien" bilduman arazo orri-buruz oso idazki polit bat.

"Ber" ori "Bar" ote? Barnedo ere toki-izena eta abizena bait da.

* * *

Beste sustrai batzuk ditu, gure Iparraldean eta baita euskal-elertian ere ain ezaguna dan BERETERRETXE giza-izenak. "Berete-terra" "apaiza" da, eta itz ori, bai, lateratik dator kigu, Ameryk Picaud Konpostela'ko erromes prantziarrak euskaldunetaz erdiaroan idatzi ziguna egia ba'da bedintzat: "Presbiteroari belater-rra esaten diote, eta itz orrek lur polita esan nai du. Euskal-izenak idatzi bear izan dituzten lumalari arrotz guztiak oker ibilli oi diran bezala, oker ibilli! zan Picaud ere, "bereterra"ren "R" eta "E"ren ordez, "L" ta "A" ipiñiz, "belaterra" idatzi zuanean. Eta "bella" lateraz "polita" bait da, eta "terra", "lurra", etimologi txolin ori sortu zigun: "lur polita".

"Presbitero" "Bereterra"tik oso urruti dagoela? Baita "Eliza" "Eclesia"tik ere! Baiñan, alagutziz, laterazko "Eclesia"tik dator "Eliza". Ibaietako urak arrikozko-rra bezala borobiltzen bait ditu izkuntzak erderetatik jasotzen dituan itzak. Bena-parroa'n Santu Guztien egunari, "Omiasaindu" esaten diote. Bá, itz ori, laterazko "Omnes Sancti"tik dator!

Urruti joan naiz ordea-ta, gure Berzeia'ra biurtuz, izen ortako "ela" atzizkia zer dan ez dakidala esan bear ko dizut. Laterazko atzizkia dirudi, eta orrela balitz "Bertzeokoa" esan naiko luke. Bertzeo zer dan ordea ez dakit, azkeneko "o" ori euskal atzizki toki-adierazle bat dala izan ezik. Bertzeo = bertze-toki. "Bertze" ori zar daitekean jakitea da zailla. Lopez Mendizabal'entzat Bereterretxe ta Bertzeo'ren "Ber" aurreizkia, "Ira"ren aldakuntza bat besterik ez ez da; ortaz, Bereterretxe, "ira-etxe" edo "ira-ola" izango litzake: garoa edo ira gordetzeko etxola. Bai ote? Beitzat ez dut uste Bereziartua, Bereziabar eta auen antzeko ainbat eta ainbat euskal izenek laterazko "presbiterus" itzarekin zer ikusirik izan dezaketetik.

LOPERUELA.—Lope, garai artan, IX mendean, naitanaiez, oraindik gaztelararik jaio ez zan nean, euskerazko otsoa'ren laterazko itzulpena da. Abereen izenak erabiltzea, oitura bait zuten oraindik euskaldunek. Emen ordea izen ori diminutibu eran eta ema-keran, feminino-eran dator: Loperuela.

Otsoa'ren diminutiboa, Otxoa da euskeraz. Bere ema-kera berriz, gaur, Otseme. Eta diminutiboz dagoalarik, larrukiko Luperuela ura, Otxeme izango zan seguruaski, edo Otxakume.

Euskerak baditu "ume" esateko bi atzizki: "ko", arrentzat; "anda" emeentzat. "Ko" egaztiekin erabiltzen dugu, "oillasko", "belasko"; baiña balta lau ankekoe-kin ere: "otsoko", "zald!ko", "astoko". "Anda" egaztiekin bakarrik erabiltzen dugu gaur: "oillanda", "belanda". Len ordea badirudi lau ankekoekin ere erabilli zala. Gazteiz'en bada beintzat, len arresien gaiñean egona, "la torre de Doña Otxanda" beti esan oi zaion torre zaar bat. Otxanda ote zan ba gure larruki ontako Loperuela ura?

Larrukian ala're, Loperuela toki-izen bezala dator: "alia vinea in soto ad fonte in Loperuela iuxta limite de Feles": "beste masti bat zugaztian, iturriaren ondoan, Loperuela'n, Fele'en mugaren alboan". "Ad fonte in Loperuela" = "Loperuela'ren iturri-ondoan" itzultzea, gogorregi egiten bait zait. Toki baten izena toki artako gizakume bati ematea, ez da gure artean arritzeko gauza. Antziña artan toki bati gizakume baten izena ematea ere, oiturazkoa ote zan? FELES, agiri-agirian, giza-izena da.

* * *

GIZA-IZENAK ditugu jarraian datozen auek danak ere, nere ustez baieztat: **AVENTI.**—"alia terra iuxta limite de Aventi", "Aventi'ren mugetan beste alor bat";

BELLITI.—"de alia pars de vinea de Belliti", "Belliti'ren mastiaren ostein". Izen au jenitibu-eran damaigu larruki onek, eta euskaraz **BELA'RENA** esa nai du.

EZIMIO.—"mazanare iuxta limite de Eximio", "Eximio'ren mugen alboan sagastia";

GOINA.—"iuxta terra de Goina", "Goina'ren lurraren alboan".

SABORITO.—"una vinea in valle de Fridas iuxta limite de Saborito", "Fridas-arean masti bat Saborito'ren muga-ondoan";

DEMENO.—"alia terra in valle de Fridas iuxta vinea de Demeno", "beste masti bat Beila'ren mastiaren alboko zelai artan".

MOGESTO.—"una terra eta una serna in Margaluli iuxta limite de Mogesto", "alor bat eta larre bat Margaluli'n Mogesto'ren mugen alboan".

FERRUZU.—"alio agrum in Valleamplam, (izen ontaz mintzatuak gera), iuxta limite de Ferruzu", "beste alor bat Aranzabal'en, Ferrazu'ren mugetan". Ferrazu, "burni", esan nai duan laterazko "ferrum"dik dator. Eta "Valleampla" euskerazko "Aranzabal" edo "ibarzabal"en laterazko itzulpena dan bezala, euskerazko izen baten itzulpena dugu Ferrazu ori ere. Euskeraz burni-langilleari autrigoiek nola esaten zioten ez dakigu. Agian "arotz", gaur Baztan'go eta Iparraldeko euskaldunek bezala. Arotz?, Burdingille?, Olagizon?, Burdinlari? Zer ote zan IX mendean Ferrazu aren euskal-izena?

FLAINO.—"tertia vinea iuxta vinea de Flaino, de alia pars vinea de ipso Flaino", "irugarren mastia, Flaino'ren mastiaren ondoan, Flaino berroren mastiaren beste aldean";

SENDINO.—Naiz izen ontako erriak izan, emengo Sendino au, nere ustez, giza-izena daiteke, Severo ta Eximio bezala ziurki giza-izenak —masti ta alor-jabeen gizaizenak— diran beste batzuen artean bait dator. "Pomiferos iuxta limite de Sendino", "Sendino'ren mugetan, zugaitz zitu-emailleak".

GUISANDO.—Izen orako erriak ere badira; Abila'n bat, zezen batzuen arrizko irudi zaar batzuek, "Los Toros de Guisando", ospetsu egin dutena. Emen ordea, Guisando ori, giza-izena dugu: "alia terra in illa enzina, —eme izen onekin!—, iuxta limite de Guisando". Guisando zan larruki au idatzierazi zuan abataren izena ere: "Ego igitur Guisandus abba cum sociis meis aliis fratibus fabricavimus ecclesia nomine S. Johannis..." "Nik eta nere beste anai lagunek eliz bat egiña dugu, Donibane'ren izenean..."

* * *

ENCINA.—"Izen orrekin eme", bi aldiz esan dugu. Zergaitik? Izen ori erderara itzulitako euskal-izen galdu bat dugulako.

Eman ere bi aldiz ematen bait digu larruki onek gazteletrazko izen ori:

"Alia vinea (...) in illa enzina iuxta limite de Severo", "Arte artan beste masti bat Sebero'ren muga-ondoan". Eta gero, "alia terra in illa enzina iuxta limite den Gisando", "beste alor bat Gisando'ren muga-alboko arte artan".

Gu ordea, egon gindezke ziur, IX mendean, euskera besterik ez zekiten burebatar aiek lur ari ez ziotela "enzina" esaten. Nola esaten ote zioten? Arteaga? Arteta? Arteitz? Artola? Artegi? Arteo? Nere ustez, ARTEAGA, eskierki. Zergaitik? Ikus: "Encina", euskeraz, "arte" da. Arte batean ordea ez daiteke alorrik egon. Alderantziz, artea egoten da alor batean. Zer-zala-ta idatzi ote zuan ba lumalari ark "alia terra in illa enzina", "beste alor bat artea artan", eta ez, bearrezkoa dan bezala, "alia terra in illo enzinare", "beste alor bat arte-leku artan"?

Berak ARTEA entzun zualako! Izan ere, euskaldunok, "Arteaga" itzean —eta "aga" atzizkia daramaten itz guztietan— atzizki orren "g" ori jan egiten dugu

izketarakoan, eta baita azkeneko "a" ber-bera ere, atzizkiaren aurreneko beste "a" ura luzatuz, Bi "a" k bateratuz, "a" luze bat egiten dugula esango nuke nik: "á". Adibidez, "Zumarraga'ko", "Zumarra'ko" biurtzen dugu, eta "Zumarraga", "Zumarra"; "Arteaga'ko", "Artea'ko".

Arteaga zan beraz, lurralde aren izena, eta Arteaga ori, "Enzina" itzuli zuan laterera gure lumalariak; baiñan "Artea" entzun zualako: "Artea'ko beste alor urá"...

Ori, itxuraz, orrela izan zala, edozeiñek uste dezaken gauza da. Baiñan, ez daiteke egia izan. Lumalari ark, IX mendean, ez zezakean "in enzina" idatzi. Zegaitik? "Enzina", —"encina" gaurko idazkeran—, laterazko itza en dalako. Gaztelerazkoa baizik. Eta... IX mendean, gaztelerarik ez zan!

Laterak iru izen ditu, beste orrenbeste arte-moeta adierazteko: "quercus", "aesculus" eta "ilex". "Ilex" ortatik sortu zan gaztelerazko "encina", eta 1124'ean agertzen ornen da aurreneko aldiz "encina" bezala idatzia, Corominas'ek dionez (1). Aburu berekoa dugu Martin Alonso, itz ori gazteleran XV eta XIII mendean artan sortu zala bait diosku (2).

Gure lumalari zar arek, beraz, IX mendean "Artea" idatzi zuan, bearbada, eta gero, XII edo XIII mendeaz gero, bir-idazle berri batek "Artea" ura "enzina" biurtu zuan. Len ere askotan esan dugun lez, bai bait dakigu Kukulla'ko dokumentu auek bee-erdiaroan aldaketa eta okerketa edo faltsifikaketa asko izan zituztela.

Orra or, irakurle, euskal-izen jatorrak beren izaera galtzen eta erderetatik artutakoei beren lekua uzten nola joan diran jakiteko adigarri pinpirik bat: Arteaga'tik Arteaa'ra, Arteaa'tik Artea'ra. Eta, Artea'tik, azkenean, Enzina'ra; orrela, espanñazaleen pozamenerako, euskal-itxura guztia galduz.

* * * *

RIPA.—Emen, berriro, euskeratik erderara itzulitako toki-izen bat daukagu begien aurrean. Laterara itzulia oraingoan, ez gaztelerara, aipatutako "enzina" ura bezala. Orregaitik, baleike, itzulpen au IX mendean larruki au idatzi zuan lumalari ark berak egiña izatea.

"Ripa", euskeraz, "uraren ertza" da. Bedi itxasoko urarena, bedi erreka edo ibai batekoarena. Emen zalantzarik gabe, "ibarra" esan nai du, eta baleiki gaztelerazko "ribera" laterazko "ripa" ortatik etortzea, "b" eta "p", bai euskeran eta bai beste izkuntzetan ere, beren artean errez aldatzen bait dira.

"Alia terra in Ripa auta juxta terra de Orvano", "beste alor bat Ripa zabalean Orbano'ren alor-ondoan", idatzi zuan gure lumalariak. Nik "auta", "zabal" itzuli dut, bestela, berez "aundiagotua", "geiagotua" esan nai duan itz orrek ez bait du emen zentzurik. "Auta"ren ordez "alta", "sakona" idatzi nai izan ote zuan gure lumalariak? "Auta", gaiñera, ez bait da laterazko itza. Ez latera zarrekoa ez erdiaroko latera baldarrekoa. Laterazko "alta" k berriz, ez du gaztelerazkoak bezala "beetik-gorako" neurria, ots, garaitasuna, adierazten, "goitik-beerakoa" baizik, sakontasuna; gaztelerazko "en alta mar" esaeran bezala.

Ripa bai; "ripa" laterazko itz jatorra da, baiña Bureba'ko autrigoiak ez ziran sekulan lateraz mintzatu, euskeraz baizik, eta bere lurraldeei euskarazko izenak ipiñi zizkieten ez laterazkoak.

Nola esaten ote zoioten, gure larrukiak "Ripa auta" esaten dion toki ari? IBAR-ZABAL seguruaski; IBARRAUNDI, agian; edo IBARRONDO, edo orrelako zerbait. Ez noski, Ripa auta!!!

* * * *

(1) "Diccionario Crítico Etimológico de la Lengua Castellana".

(2) "Enciclopedia del Idioma".

AQUA FIERCO.—"Alia vinea in Aqua fierco", "beste masti bat ur zugarian? "Fierco" ez da beiñere laterazko itza izan, ez Erroma zarrean ez erdiaroan. Uts egin zion beraz lumak gure lumalari ari; edo, aren atzetik, batetik bestera bein baiño geiagotan larruki au berridatzi zutenei. "Ferta" idatzi ote zuan aurreneko arek? "Ferta", "ugaria" da; latera zarrez "asea" esan gura duan "farta" ren aldakuntza.

Esan bearrik ez da beste itzulpen batekin egin dugula emen topo. Bureba'ko euskaldunek nola esaten ote zioten "Aqua Feria" ari? URETA, nere ustez, zuk beste izen egokiago bat aurkezten ez ba'didazu.

**

BARCENAS.—"una terra ad illa Nave de Coreggo ad Barcenas". Bureba'ko Barcenas au, Naparroa'ko BARDENAS toki-izenaren aide da eta agian orixe izan zan lumalari ark idatzi nai izan zuan itza: guk len aztertua dugun itza: Bardenas. Denbora aletan, seguruaski, euskeraz, BARDENETA.

**

CORELLO, COREGGO.—"in Corello uno ortu", "Korello'n baratz bat", eta, "una terra ad illa Nave de Coreggo ad illas Barcenas", "alor bat Korego'ko aran artan Bartzena aietan". Neretzat, bi itz oiek bat bera dira, seguruaski: Korella'ren aldakuntza. Koreaga abizena badugu gaur bertan Euskalerrian. Kerexeta'ren ustez Korella uri naparraren izena Orella'ren aldaketa dugu, aurretik "K" protetiku edo edergarri bat daramala. Orella, Aralar mendiaren azpian dagoan Araitz araneko Arribe'n auzo baten izena da. Lopez Mendizabal'ek berriz, Orella ta Orexa itz bera dirala dio. "Oro", edo "olo", eta "xa", "Ila" atzizki ugaritasun adierazle osoa.

**

SEMPRUM.—"una terra in villa Semprum", "alor bat Semprum unan". Baiñan "villa" nekazaritzako etxe dotoreari ere esaten bait zioten, baleike emen "Semprum" giza-izena izatea"; Sempronio'ren laburketa; izen ori, jenitubu eran, "in vinea Monnio Simpronii", 1009'ko larruki batean agertzen bait da. Danadala, Semprum orrek euskal-kutsu aundia dakar. "Senper" enbor-itzez eta "um" atzizki osoa dala bait dirudi. Senper, 1625'ean euskal abizena zan Gipuzkoa'ko Goyerrin. Eta "senper" sustrai duten beste abizenak ere baditugu an bertan: Senpere, Senperegi, Senperena, Senpertegi...

"Senper", "Sent Peter", "Sent Pere" edo "San Pedro" ornen da, Pere esan bait zitzaion Pedro'ri erdiaroan.

"Un" atziakia berriz, ugaria dugu euskeran: Untzurrun, Unzurrunzaga, Aizpun, Irun, Irurtzun, Larrun eta abar. Nik, "un" ori, "tza"ren kideko atzizki ugaritasun adierazle bat dala esango nuke. "Larr-un", adibidez, "Lar-tza" edo "Lar-aga" dela: toki lartsua.

FRIDAS.—"una vinea in valle de Fridas", "Fridas aranean masti bat". Ez dut jakin aal izan Fridas au zer izan daitekean. Ez da Fridas erria, au Bureba'tik urrutixamar bait dago. "Erri" esan diot Fridas'i, baiñan gaizki; naiz berreun biztanle baiño geiago izan ez, "ciudad" baita legez: Españi'n txikiena.

**

MARGALULI.—"una serna in Margaluri", "Margaluli'n larre bat". "R" oso errez eta maiz "L" biurtzen dalako, seguruaski Margaluri, genuan erri aren izena. Erdaldunentzat errezagoa bide da "L" agoskatzea "R" baiño. Orrela biurtu dute

"Albina" len Arbina zana; eta Albenitz, Arbenitz; Albaina, Arbaina; Albelda, Arbel-da, eta abar. Ikus, esan dedan orren adigarri bat:

Casalarreina, Errioxa'ko erri bat da. Erri ori, 976'ko larruki batean Naharruti agertzen zaigu. Geroagoko beste batean, Nafarru-uli. Eta geroxeagoko batean berriz, Nafarruri (3).

"Marga", izen askotan aurkizen dugun enbor-itza da: Marzana, Margoitio, Margaltza, Margarita, Martioda (Araba'ko erriak, azkeneko bi auek). Lopez Mendizabal'en aburuz, "marga" ori, "alga" da: "larre". Esan dezadan, alare, Lopez Mendizabal'ek ateratzen dizkigun itzetatik, geienak, gure iztegieta ez dirala agertzen. Ez da arritzekoa. Askotan idatzi izan dutan bezala, gure iztegiak, biologi edo bizitiari dagozkionetan oso-oso-oso murrizak bait dira.

Gaur, Araba'ko Bujanda'n, an ugari diran aitz-arteeri, "marga" esaten zaie. Agian ortik atera leike, aitzintxe aipatutako toki-izenen etimologiarako ari-mutur egoki bat. Margaltza ere Butron'go mendi baten izena ornen da ba.

Latiegi'tar Bixente

(3) Joxemari Artzailus'tarra. "Errioxa ta Burgos'ko euskera" Saski-Naski, zenbakin.

ZUZENDARIARI IDAZKIA

Euskalduna izatea ori ote da? Galdera sakona auxe, sakonik bada. "Euskera-zaintza" edo aldizkari au, audaberriko lore eta atea alegia, euskeraren ederra izan bear dutelakoan nago. udaberrikoa beraz.

Pozik agur dezaioگون eta txalo, euskeraz idazteko sena dutenei edo degunoi eta oraindik geiago, bera mintzatu eta Euskalerra ohea egiten alegintzen direnei. Nik, susmo auxe daukat barrenean. Euskalduna gizabide atal bat degula euskerari buruz ari danean, bera zaindu sakondu eta izkuntza askatuagoa egiten ari geralako. Alaere, euskera soila zaintzea euskalerra-maillan, txiki gertatuko litzake, ondorio bezela beste auek alboratuko bagenitu.

Lenbizi euskalduna edo gizona, eta kristau erri bezela, doan kaltegarri gerta ez dakigun artu degun azia jorratu eta lantzen aleginduaz gure egin-bearra danekero, eta askatasuna degu ortarako ere, ainbeste aldiz aipatzen degun askatasuna bera.

Pozaren pozez salto egin bear genduke, ori ala dala dakigulako, baña, atxilipurdi!...

Gure euskalerra ontan sentzun falta nabarmen zaigu, geigizko egarriak jota goazelako, "zoriogintza jator baten bearra alegia". Era ontako bizikera berekoi ontatik irtetzeko ia ezaguera izaten degun PAKEA ETA ONA aal ditugula, —ori bai, alegindu—, eta ez litzake gutxi: itxaropengintza ere bearrezko zaigu, bestela gure "EUSKERAZAINTZA" eta alegin apurrak zer balio dute? ikasi bai baña erakusteko, euskalduna eta aditzera emoteko, erlijioa ere, askatasuna degu, onartu ala ez...

**Madina'tar Benino
19-IV-1990 Oñati**